

Georg Funck Gotzchalcus Tranaeus

Academica Exercitatio Continens Selectas Quaestiones Politicas

Rostochii: Richelius, 1687

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn732448107>

Druck Freier Zugang

R u phil 1687
Füncciüs, Scory
Tranacus, Gotzhalüs.

ACADEMICA EXERCITATIO

Continens

56
SELECTAS
QVÆSTIONES
POLITICAS,

Quas

FAVENTE NUMINE SUPREMO

Ampliff. Facult. Philos. ILLUSTRIS

AD VARNUM ACADEMIÆ

suffragio

Sub

PRÆSIDIO

M. GEORGII FUNCII,

Reg. Pruss.

Amicæ Sympalæstritarum Collationi

assistit

GOTZCHALCUS
TRANÆUS,

SVECUS.

A. M. DC. LXXXVII. D. V. Martij.

ROSTOCHII,

Imprimebat JACOBUS RICHELIIUS, Ampl. Sen. Typogr.

QVÆSTIO I.

Num Ethica Aristotelis, in Schola Christianorum, sit toleranda?

§. I.

On defuere olim, nec hodie defunt, multi Religiosuli, pleni sermonibus, ac turgidi præ Sapientiâ, quæ Pharisæos imitantes, culicem excolant, ac Camelum deglutiunt. Quid, inqvunt, Hierosolymis & Athenis commune est? Quid Ecclesiæ & Academiæ? Num decet

spinas miscere rosis, aut zizaniâ loliis? Impium est Ethnicum consulere, de moderandô vitæ cursu, ubi firrior adest sermo Propheticus & Apostolicus. Relegetur itaqve Ethica Aristotelica, maneat Apostolica. Et hunc suum errorem dicam an furorem, ut hi Homines eo melius defendere possint, plurima contra Philosophum producunt argumenta, quorum tamen hæc sunt præcipua.

I. Quæ effata contradicunt oraculis divinis, ea homine Christiano sunt indigna. Sed effata Ethica Aristotelis &c. Ergo &c. Minorem, tribus maximè ex locis probant. Sic, inqvunt 2. *Ethicorum Cap. 1.* negat Aristoteles, nasci aliquem vitiosum: Scriptura Sacra è contra affirmat. Item 2. *Ethic. Cap. 3. & 1. M. M. Cap. 2.* dicit, affectus nec bonos nec malos esse: Scriptura S. contrarium asserit. Denique 3., *Eth. Cap. 5.* Ille pro liberò, Scriptura Sacra proferendò pugnat arbitriò, quæ certe apertè sunt contraria. II. Quod est imperfectum, illud parum prodest, & proinde minimè tolerandum. Sed Ethica Aristotelis. &c. Ergo

III. A quocunqve iubemur nobis cavere ne decipiamur eodem, illud tolerari non potest; Sed à tota Philosophia (sub qvâ & Ethica continetur) iubemur nobis cavere, ne decipiamur eadem, ad Col. 2. v. 8. Ergo. IV. Si Scriptura Saera est norma sufficiens operum, necessitas nulla erit Ethicæ Aristotelicæ, & per consequens nec toleranda. Jam vero antecedens verum est. Ergo & consequens. *Plura argumenta vide ap. Meisn. tract. de S.B. p. m. 46. seqq.*

§. II. Verum, quod olim Salvator Phariseis, haud inique, Religiofulis hisce reponimus: *O, caci Duces, hac oportuit facere, illa non omittere.* Agnoscimus & nos, unicam normam, ut fidei, sic morum, Scripturam Sacram. Fatemur, eandem unicum medium salutis nostræ æternæ: non tamen inde sequitur, Ethicam Philosophi, vel minus necessariam ac utilem esse, vel prorsus è scholis Christianorum eliminandam. Consulatur Scriptura, nec tamen prorsus negligatur Ethica. Quod, ut eò facilius demonstremus, sequentia nectimus argumenta. I. Omne bonum, Deum veneratur Autorem, & per consequens Christianum non dedecet. Ethica Philosophi est per se bona, Ergo. *Minor probatur*, quia Ethica Aristotelis, est virtutum rectorix & expultrix vitiorum: at qvî hæc mala esset? II. Quodcunqve fundatur in lege naturæ, illud non est exterminandum, sed tolerandum ac excolendum. Sed Ethica Philosophi &c. Ergo. Reliquiæ namqve imaginis Divinæ, & lumen rectæ rationis, sunt femina Ethices. Ad quod enim, igniculi virtutum nativi sollicitant, illud Ethica penitus describit & cum ratione, præscribit. III. Quicquid ad Theologiam non modo necessarium est, sed & valde utile, illud ex Scholâ Christianorum profligari non debet: At talis est Ethica Philosophi &c. Ergo. Quis enim negabit, necessariam esse Theologo, cognitionem humanarum actionum, earumqve principiorum? Quis noti-
tiâ

tiâ virtutum, aliarumque quæstionum inde dependentium, illum carere posse asseret? Deinde, annon utilitas hæc est singularis (ut cæteras silentii populo involvamus) si animus noster salutaribus Ethicæ præceptis ac monitis commoveri possit, ad virtutem? Accedit denique IV. his rationibus, consensus Ecclesiæ Patrum. Sic *Clemens Alexandrinus* l. 1. & 6. *Strom.* *Origenes* Hom. 14. in Gen. *Augustinus* lib. 2. de doctrin. Christ. Cap. 13. & 40. nec non l. 1. adv. Cres. C. 15. & 20. *Damasceus* lib. 1. aliique, quorum testimonia innumera allegari possent, tanti faciunt Ethicam, totamque Philosophiam, ut & in excessu videantur peccare, teste *B. Martino Cent. 1. Quæst. Illust. Phil. Quæst. 1.* Unicum verò, instar omnium esse poterit testimonium; ex *Apol. A. C.* quod sic se habet: *Aristoteles de moribus, adeò scripsit erudite, nihil ut de his, requirendum sit amplius. Confer. Philippus in Epit. Phil. Mor. p. 7. & Meisn. tract. de S. B. p. 46. seqq.*

§. III. Atque ita Sententiam nostram, breviter quidem, sed sufficienter confirmatam esse, censemus. Consequens nunc est, ut quid ad opposita argumenta respondendum sit, videamus. Ad I. Igitur, respondemus distinguendo, inter contradictionem apparentem & veram. Aristotelis loca citata, Scripturæ Sacræ sunt contraria non *priori*, sed *posteriori* modo, quoniam de diversis loquuntur. Sic quando *1. Eth. C. 2.* negat Hominem nasci vitiosum, per vitia intelligit habitus affectatione contractos, quos annasci quis diceret? Non autem negat naturæ inordinationem, quam ipse agnoscit, licet ex peccatō oriri, & formaliter peccatum esse, ignoret. Et ita quoque nec verè contradicit in *altero loco*, Scripturæ, quando propter affectus, nec laudari, nec vituperari, nos asserit, quia loquitur de iudicio civili seu foro *soli*: Scriptura de iudicio spirituali seu foro *poli*. Pari ratio-

tione, nec quoad tertium locum, de *libero arbitrio*, realis est
 contradictio, quia *Scriptura* spirituales: *Hic* morales actio-
 nes attendit. Ad II. verò duplici respondemus modo. I.
negando majoris consequentiam. Non enim omne imper-
 fectum statim tollendum, sed melius est, quam nullum, a-
 liquid scire, quam nihil, præstat, 2. *minorem si in* compa-
 ratione ad Sacram *Scripturam* accipiatur, *concedendo*; Si
 vero in suo genere sumatur, *negando*. Nam finis Homi-
 nis duplex, beatitudo *civilis & æterna*. Hunc ergo, licet E-
 thica transiat, ad illum tamen, perfecte nos ducit. Ad
 III. Respondemus, loqui Apostolum non de Philosophiâ
 ipsâ, sed de ejusdem abusu. Insuper, quænam quæso est
 consequentia: possunt nonnulli per Philosophiam deci-
 pere. Ergo rejicienda est? Si namquæ omne illud tol-
 lendum, quò homines abutuntur, cur non & *Scripturam*
 aboles, per quam Hæretici decipiunt? Cur non ipsum So-
 lem è medio tollis, quò homines usi sunt ad idololatriam ex-
 ercendam? Prout ergo non sequitur, *Scripturam* Sacram
 abolendam esse, quia eadem abutuntur Hæretici; Nec so-
 lem è medio tollendum, quia ad Idololatriam eodem usi
 sunt Gentes; Ita pariter nec de Philosophiâ valet, ut tolla-
 tur usus, ob ejus abusum. Ad IV. deniquè respondemus;
distingvendo cum B. Meisnero citatò locò inter *θεολογίαν &*
ἠθικῆν. Ad hanc, Ethica simpliciter necessaria non
 est, cum alias nemo foret Christianus, nisi simul Ethicus:
 ad illam vero *valde*. Toleranda itaque Ethica Philoso-
 phi in Scholâ Christianorum, non ac si *Scriptura* esset im-
 perfecta operum norma: sed ut hanc normam è me-
 lius intelligere, & doctrinam explicare possimus. *Conf.*
Libentib. Colleg. Eth. exercit. I. Qu. VI. Atquæ hæ sunt eti-
 am principales adversantium objectiones, quarum solu-
 tionibus bene cognitis, reliqua *ὑποψία*, nullò negotiò, di-
 lui poterunt.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

An nemo quoad vivit, judicandus sit felix, sed expectandus ultimus vitæ dies ?

§. I.

Solon, Legislator Atheniensium, unus è septem Sapientibus, aliquando à Cræsô Lydorum Rege interrogatus *quæ felix videretur ? Primum*, nominavit *Tellum*, qui castissimas habuit filias, qui diu integerrimè vixit, qui deniquè pugnans pro Patriâ, fortissimè interiit: Post, *secundo* interrogatus, *Cleotem & Bitonem*, qui Hippocratis veluti gemini, se mutuo semper dilexerunt: Iratus tum Cræsus, purpura gemmisque splendens, ascendit solium, minaci vultu, & *tertiò* quæsit, num unquam vidisset quempiam, tam gloriose regnantem, quam regnaret ipse? Cui mox respondit *SOLON: debere ultimum expectari vitæ terminum; nullius enim vitam dicendam esse beatam, donec fata essent peracta.* Hanc vocem, Cræsus initio contempsit: At postea, captus à Cyrô, Rege Persarum, ductusque ad rogam, ter quâ potuit adstantibus Persis, ingeminavit voce, O Solon, Solon, Solon. Miranti ac scissitanti Cyro, quis Hominum aut Deorum is Solon esset, respondit Cræsus: Sapientum unus, quem mihi hoc malum prædicentem, tumidus ac inflatus rebus superbis, stultissime contempsi. Quô audito, Cyrus Cræsum, non modo liberavit; sed & summis in honoribus, semper habuit, teste *Plutarco in vitâ Solonis C. XLVI. & XLVIII. nec non Herod. lib. 1.*

§. II. *Ex hac historiâ, neminem in hac vitâ, nuncupandum esse felicem, plurimi postmodum, tum ob effatum Solonis, tum ob Cræsi exemplum, tum deniquè maximè, ob fortuna inconstantiam, variosque casus, qui ante mortem*
sub

sub oriri facile possunt, colligerunt, idque acriter semper defenderunt. Sic namque Euripides in *Andromacha*: nunquam, inquit, beatum appellaveris quoniam hominem, priusquam videris vitæ extremum, quomodo est vitâ migraverit. Cui succenturians, opitulatoriam fert manum Sophocles in *Pyndaro*. Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati Viri, priusquam est vitâ migraverit. Quem excipit Dionysius in *Læda* suâ: Nullum, ajens, unquam hominem mortalem beatum judices, antequam bene defunctum videris: Mortuum quippe laudare, tutum est. Et tandem Herodotus lib. I. Nondum beatum, inquit, te appello, priusquam bene vitâ defunctum, te audivero. *conf. Picol. Grad. IX. Cap. XXX.*

§. III. Verum enim verò, nos, his non obstantibus, contrarium asserimus ac defendimus, sequentibus maxime de causis. *Primo*, quia omnino impossibile est, mortuis, beatitudinem Civilem (de qua unice in præsentî quæstione, nobis est sermo) tribuere, cum nullo modo agant, sed agere definant, & verò hæc felicitas, actio quædam statuatur *lib. I. Eth. Cap. 7. & 13. nec non 10. Eth. C. 6. & alibi.* *Secundo*, Annon de quò potest affirmari vera & absoluta causa, de eò etiam rectè affirmari potest ejusdem causæ effectus? Jam verò, de virò bonò, dum vivit, potest affirmari vera & absoluta causa felicitatis civilis, nempe actio secunda, quia in utraqve fortunâ, & bonâ & adversâ, manet constans & perpetua ejus voluntas, bene beateque vivendi (unde *πρεσβυτων* talem vocat Aristoteles lib. I. Eth. Cap. 10. quod in utraqve fortuna sit constans, in *Secundâ* providus, in *adversâ* patiens; instar lapidis quadrati qui firmam habet basin, neque facile potest loco dimoveri) Ergo, & recte de eodem ipsa felicitas Civilis, ante mortem prædicari poterit, sicque vere & essentialiter erit beatus. *Tertio* denique quot non sequerentur absurda, si nemo felix in hæc vitâ sit dicendus? Scitè non minus & eleganter, quam verè ac
ner-

nervosè, eadem recensuit *Casus Spec. Mor. quæst. l. 1. C. 10.* Die mihi, inquit, nonne inanis esset omnis labor & appetitus in hac vitâ nostrâ? Iterum, nonne otiosa esset legum constitutio, ut Cives beatos faceret? Adhuc, nonne ridicula esset denominatio felicitis, cum res nulla sit, quæ nomini respondeat? Adde, nonne misera esset conditio hominis, si navis in quâ vehitur, tot tantisque fluctibus agitata, nullam tandem virtutis anchoram, nullum portum haberet? Postremo, nullus magnes, vis nulla virtutis, quæ trahit ad Hominem? An nemo castè, nemo sobriè, nemo studiose vivit? An sumus omnes Chameleonti similes? Quorsum proponitur præmium, si nemo capiat? Quorsum laudatur virtus, si nemo cupiat? Quorsum denique docetur, si nemo sapienter vivat? H. J. Unde ex his plus satis liquet, omninò in hac vitâ Hominem, dicendum esse felicem.

§. III. Sententiam proinde contrariam quod attinet, dicimus, si de felicitate civili exponatur, ob rationes jam jam prolatas, stare non posse. At verò, si penitius consideretur, nec *Soloni* nec *Aliis* de eadem sermo fuit; sed vera eorum, vera nostra opinio. Illi namquè, beatum vocant eum, qui bonis externis satis instructus est, in vitâ perfectâ. lib. 10. Eth. C. 3. adeoque, de miseria hujus vitæ disputant. Nos vero, beatum cum *Philosopho* 1. Eth. C. 7. πν κατ' ἀρετὴν πλείαν ενεργούντα, eum, qui virtutis perfectæ fungitur munere, dicimus; sicque de virtutis anchorâ loquimur, quam *Solonem* ipsum, virtuti non denegasse, vel exinde patet, quod *Telli* fortitudinem, *Cleobis* vero & *Clitonis* pietatem commendavit. Quoad bona fortunæ enim, mille sunt casus; quoad bona animi verò, unus & certus est vitæ humanæ scopus. Hinc, ut evitetur omnis quæstionis hujus difficultas, colophonis loco monemus, bene distingvendas esse, binas has phrasas; *Esse felicem & dici felicem*. Quoad felicitatis enim essentiam, felix quis ante mortem verè, esse potest. Imò omnes qui felices sunt, ante mortem prout

evictum, sunt tales. Quod vero attinet τὸ dici felicem, sciendum, felicitatem vel considerari *intensivè*, prout consistit in sola virtutis actione; Vel *extensive*, quò pactò bonorum omnium abundantiam requirit perpetuam, itemquè mortem placidam, vitæ anteaetæ respondentem; *Priori* itaque, non *posteriori* modò, felix in hac vita quis dici poterit, cum nos lateat, quid serus vesper vehat, nec Sol omnium dierum occidat; *Conferatur B. Meisn. dissert. de Summò Bonò c. 2. quæst. 4.*

QVÆSTIO III.

Utrum voluntatis objectum, sit bonum verum, an apparens an verò utrumq;?

§. I.

ANtequam præsentis ἀπορήματι δῆλωσιν & discussionem aggrediamur, haud absre fore arbitramur, brevibus in antecessum, quid sit bonum *verum* quid *apparens*, prænotare. Dicitur nempe, bonum *verum*, id, quod, tale est re ipsâ, quale existimatur & cognoscitur, quodquè ad finem ultimum tendit. *Apparens* vero, quod quidem existimatur bonum, ob quandam similitudinem, in re tamen non est, & de ultimo fine abducit 3. Eth. Nic. c. 3. Quâ boni utriusquæ definitione prænotatâ, de præsentī statim quæstione notamus, quod non hodie demum sit mota, sed jam dudum à Veteribus Philosophis, tempore Aristotelis, agitata. Licet enim omnes consentiebant, objectum voluntatis esse bonum; in determinatione tamen hujus boni, num scilicet illud sit *verum*, an *apparens*, valde differebant. Sic *Stoici*, ἀπὸ ὧς ἀγαθόν, seu vere bonum, voluntatis statuebant objectum. *Academici* contra, Φαινόμενον ἀγαθόν seu apparens bonum, voluntati *saltem* objici, & apparere volebant. Neutram verò Aristoteles opinionem approbat,

bat, sed utramqve potius conjungens, *bonum*, sive id
rum sit sive *apparens*, voluntatis objectum asserbat. vid.
3. *Eth. N. C. 4.*

§. II. Et certè, qvòd bonum revera & suâ naturâ
tale, *secundum primam opinionem*, non possit *solummodo*,
voluntatis objectum dici, tum *ratio*, tum *experientia* probat.
Sic qvotidiè experimur, Intemperantem velle voluptatem,
Ambitosum nimios honores, &c. qvæ certe, bona non
sunt. Sic & *ratio* docet, voluntatem seqvi mentis cogni-
tionem. Mens autem sæpe umbram rei, pro re ipsa ap-
prehendit, pro bono, figuratam boni speciem indicat. Un-
de Aristoteles, *L. 1. Metaph. T. 36. Appetimus*, inquit, *res quia*
bona videntur. Qvòd vtro, nec *secundum alteram opinio-*
nem, bonum *φανόμενον, tantum*, voluntatis sit objectum, se-
qvientia, qvæ inde maximè promanant absurda, satis evin-
cunt. *Primò* enim, seqveretur: nihil suâ naturâ esse bonum,
sed omne qvòd expetitur, opinione tantum tale esse. *Se-*
cundò, cum haud rarò diversis Hominibus, imò eidem Ho-
mini, diversis temporibus, tum diversa, tum contraria,
videantur bona esse, seqveretur, Homines, diversa & con-
traria velle; & ita, voluntatis nullum certum esse obje-
ctum, qvòd tamen *ἄπορον καὶ ἄλογον*. Prout enim, reliqua
actionum principia, certum aliquod habent objectum; Ita
voluntas qvòqve, certum suum habeat objectum, neces-
se est. *Tertio* deniqve; intellectus noster semper erraret,
ac nunqvam in veram rerum cognitionem perveniret, sed
omnis generis mala, sub specie boni, apprehenderet. *Con-*
fer. Aristot. l. 3. Eth. c. 4.

§. III. Cum ergo constet, neqvè bonum *verum*, ne-
qvè *apparens*, *solum* voluntatis esse objectum, & tamen o-
mnium consensu, illud bonum sit, mediam cum Aristote-
le cit. loc. amplectimur sententiam, ac tum revera ac abso-
lute bonum, tum, qvòd cuiqvè videtur bonum, voluntatis

evidē objectum defendimus; Ita tamen, ut Virum bonum, verè semper bonum; Malum verò, jucunda pro bonis, doloremqve pro malis appetere, infimul afferamus, *conf. l. 10. Eth. c. 10.* Esse vero *utrumq;* hoc bonum, & non *alterutrum*, objectum voluntatis, ulterius, duobus argumentis ex Philosophò petitis, confirmamus. *Primo, similitudine.* Quemadmodum enim corpori probe affecto, ea videntur salubria, quæ reverà & suâ naturâ sunt talia; Itemqve amara, dulcia, calida, gravia, & cætera omnia: e contra verò, morbo affecto, dulcia amara, & amara dulcia. Ita quoqve Viro bono, qui recte animò est affectus, id, quod suâ naturâ bonum est, etiam bonum videtur; Improbo vero, & malum, bonum apparet. *Secundo ex adjunctis.* Vir enim bonus, quia ex habitu bonitatis, quem habet, judicat, & est norma ac regula rerum omnium; verè de singulis rebus judicat, & statim, quia in re quavis revera fit, perspicit. *lib. 10. Eth. c. 6.* Improbi vero, ut pleriqve homines, cæcâ ducti voluptate ex eâdem judicant de bono, eandemqve ceu bonum appetunt; dolorem autem, tanquam malum fugiunt, indeqve, *bonum tantum apparens,* bonum judicant. *Conf. Picol. Grad. 2. Cap. 29.*

QVÆSTIO IV.

Num dentur Homines naturâ servi?

§. I.

Controversia hæc de servis natura, & olim, & bodie, inter Jctos ac Philosophos, valdè controversa. Jcti namqve, servitutem juris esse Gentium, Hominumq; naturæ repugnare, sentiunt. Ita enim fancit. Imperator *digestis de V. S. & Florentinus lib. 4. Digest. de Stat. Hom. Servitus est constitutio juris Gentium, quâ quis dominio aliend, contra naturam subicitur. Servi autem, inquit idem, ex eo appellati, quod captivos vendi Impp. ac per hoc servare nec occidere,*

cidere, solent; qui & mancipia dicuntur, quod ab hostibus manu
 capeantur. Conf. Ulpian. in C. 4. de just. & Jur. nec non Martian.
 l. 5. in pr. de Stat. hom. §. Penult. instit. de Jur. Perf. Et videtur
 quoque; hæc opinio, servitutem scilicet non dari naturam, his posse
 probari rationibus. *Primò*, quia servitus pæna est peccati.
 Sic namque; Augustinus lib. 19. de Civ. Dei Cap. 15. Nullus autem,
 inquit, naturam, in qua prius Deus Hominem condidit, servus est
 Hominis aut peccati. Verum pænalis servitus, eam lege ordinatur,
 quæ naturalem ordinem conservari jubet, perturbari vetat;
 quia si contra eam legem non esset factum, nihil esset, pænali ju-
 re coercendum. H. 7. Jam vero, si omnis pæna contra
 naturam Hominis est, & servitus contra naturam erit, nec
 per consequens, servi erunt natura. *Secundò*, quia naturam
 omnes Homines nascuntur æquales, seu æque liberi, teste
 Plaut. in Aul. & Phil. in lib. de vit. contempl. *Tertiò*, quia na-
 tura semper id, quod optimum est intendit. At vero lon-
 ge melior est libertas, quam servitus. *Quartò* denique,
 quia multi alias Reges, Principes, ac Magnates, Servi es-
 sent naturam, cum haud raro contingat, eosdem valde im-
 becillum ac cæcam habere naturam, quod tamen absur-
 dum. Plures rationes vid. ap. Arnif. lib. 1. de Repub. Cap. 3.
 sect. 3. nec non ap. Siebenthal in Colleg. Pol. exercit. 3. quæst. 3.

§. II. Contra, dari servos quosdam naturam, & ser-
 vitudinem quandam ex jure naturæ esse, Aristoteles lib. 1. Pol.
 cap. 5. ac tota Peripateticorum schola, unanimiter asserit,
 strenuèque contra Iustos defendit, his maximè argumen-
 tis. *Primò*, quod indoli & naturæ cujusque rei convenit,
 non potest non, naturale dici. Jam, quotidiana compro-
 bat experientia, duos ubique Hominum classes inveniri,
 quorum alii ad serviendum, alii ad dominandum nati, Ergo
 &c. Sunt enim Homines, quibus natura usum fermè dene-
 gavit, quandoque etiam brutis, quam Hominibus, fecit si-
 miliores, adeo, ut non tam propriam habeant, quam alio-
 rum

rum sequantur rationem. Inde recte Busbeq. in Epist. 3. Libertatem, inquit, omnes ferre non possunt. Non enim omnes ita nati sunt, ut se regere & suò arbitriò recte uti sciant, sed melioris ductu atq; imperio, tanquam ad miniculò opus habent; nullum alioquin peccandi finem facturi, ut sunt quedam bestia, quarum ferocitas semper metuenda est, nisi vinculis & robore coerceantur. H. J. Et Aristoteles lib. 3. Pol. C. 10. & 5. Pol. C. 10. nec non 7. Pol. C. 10. in hunc ordinem secludit omnes Barbaros, & ex Barbaris Asiaticos magis quam Europæos; quemadmodum Agefilaus de iisdem dicere solitus; servos quidem bonos esse, sed liberos malos. Sunt è contrario, quos tenerò quidem corpore, & aliquando etiam infirmò, sed magnis animis & providâ solertiâ, natura instruxit. Quod innuere voluit Plato 3. de LL. quando, Imperantium animis, ait, admixtum fuisse in primâ generatione aurum, unde honoratissimi facti fuerint. Ergo. Secundò, servos quosdam esse naturâ, & inde facile probatur, quod Dominus, servis necessario in re familiari indigeat, & illis, nullò modò carere possit. Quia vero natura, rerum omnium provida est Mater, quæ in rerum productione, necessitatem & utilitatem sibi habet propositam, nequè deficit in necessariis. Hinc & servitus secundum naturam erit. Denique Tertio, quia in omnibus rebus, quæ pluribus constant partibus, semper naturâ ita comparatum est, ut melius imperct, deterius pareat, quemadmodum illud *Philos. cit. loc.* inductione rerum omnium, tam animatarum quam inanimatarum erudite fatis deducit. Sic (ut de animatis, hâc vice saltem illud evincamus) in Homine, qui constat animâ & corpore, perspicue cernere licet hanc distinctionem, nimirum, animam imperare, corpus parere & servire, naturâ duce. Imo, in ipsâ animâ, distinctio hæc locum habet. Est enim ibi mens & cupiditas: Illa imperat, hæc servit & paret, diversò tamen modò. Nam animæ in corpus imperium

perium est *berile*, mentis in cupiditates, est *civile*. Similiter, si Homo & cætera animalia jungantur, *natura* consentaneum est, ut Homo imperet, cætera animalia pareant, quia universe hoc potest affirmari: *Naturam tribuere omnibus præstantioribus in deteriores imperium & dominatum*. Idem in sexu quoque; conspiciamus: ubi namque Mas & Fæmina junguntur, ibi Mas secundum *naturam* imperat, & Fæmina paret. Si itaque multos in una familia conjungi necesse est, *naturaliter* quoque; justum erit, ut ibidem sint Imperantes, & parentes *l. 1. Pol. c. 5.*

§. III. Quod attinet JCtos, nec non rationes in contrarium prolatas, & *illos & has*, nostrâ cum sententia ita facile conciliari posse autumamus. JCtos quidem cum *Heidero l. 1. Pol.* nec non *Libenthal. Exercit. 3. Coll. Pol. quæst. 3.* aliisque, non contradicere Aristoteli sentimus, propterea, quod diversa sint propositionum subjecta. Sententia Aristotelis est: Servitus *naturalis*, oritur ex natura: JCtorum vero, servitus *legalis*, non oritur ex naturâ, quæ non pugnant. Ubi nota, loqui JCtos præcipuè de servitute, quali jure gentium obnoxii olim fuere belli capti, in quos Domini, jus vitæ ac necis habebant. *Conf. Thom. Annot. Pol. ad tab. 35.* Ad rationem *primam* vero, respondemus, illam de statu ante lapsum veram esse, in quo si primus Homo permanisset, nulli posterorum servi, sed liberi fuissent. Post lapsum verò, discrimen hominum introductum est, quemadmodum posteritatem Chami, in servitute fratrum damnatam legimus *Gen. 9.* Ideoque nec sine nutu divino & hodie fieri putandum est, quod quidam a deo stupidi nascantur, ut non idonei sint, qui regant se ipsos, nedum alios, sed perpetuo ductore opus habeant. Ad *secundam* regerimus, valere eandem de libertate, quæ pro facultate accipitur, quæ agere & non agere possumus, quæ tamen tam animalibus brutis perfectioribus, quam

quam hominibus ad serviendum natis competit. Unde, prout interim nemo *negat*, naturâ tamen subijci hominibus animantia bruta; Ita nec negare poterit, secundum naturâ, homines, servituti destinatos, qui, prout *Arist. cit. l. l.* loquitur, prope ad naturam brutorum accedunt, servituti subijci. Ad *Tertium*, respondemus distingvendo, inter intentionem naturæ *primam*, & *secundam*. Intentione *primâ*, natura id quod optimum est, *tantum* intendit: *secundâ* verò intentione, & id, quod non est optimum, dum scil. id quod primò intendit, ob materiæ contumaciam, vel aliam aliquam ob causam, consequi non potest. Et ita pariter, instruit quosdam mente stupidâ, dum eos solerti ac vegeta, instruere non potuerit, voluitquè illos servire. Ad *Quartum* denique, iterum respondemus distingvendo, inter Regem (in quò tamen non unum Hominem, sed totam civitatem intelligimus) & Plebejum. Nam, etsi in Rege desit quædam vis rationis, non tamẽ eidem, qua persona est civitatis, ulla ratio vel virtus deest, cum per Vicarios ac Consiliarios, quî publica regunt, naturæ defectus omnis, facile suppleri possit. *Plura de hac quæstione V. ap. Arist. I. Pol. C. 5. Kekerm. Syn. prud. & con. C. 4. nec non ap. Casum, in Spb. civit. l. I. C. 3. p. 26.*

QVÆSTIO V.

An MONARCHIÆ, præ cæteris Rebusp. debeatur prærogativa?

§. I.

Cum tres sint bonæ ac simplices Rerump. formæ, Regnum scil. seu Monarchia, Aristocratia, & Democratia sive rectius Politia, itemquè ex his mixta bona, teste Philos. I. Pol. C. 7. haud immeritò quæritur, quænam harum præstantissima sit Politia? In quâ quæstione decidendâ, maxime variant Politicorum sententiæ. *Alii* enim, pro

Mo-

Monarchiâ, multi pro Aristocratiâ, nonnulli pro Democratiâ, quidam deniqvè, pro mixto Reip. Statu pugnant. Qvi pro Monarchia pugnant, sequentia producunt argumenta. *Primò*, quia Monarchicus Status est *antiquissimus*, teste *Just. l. I. C. I. Salust. in Catil. 4. Cic. l. 3. de leg. C. 1. & l. 2. off. C. 12. nec non Arist. l. 4. Pol. C. 3. Secundò*, quia est *divinissimus* Status 4. Pol. 2. ad Dei imperium, proximè accedens. Uti enim unus Deus est, qvi pro liberrimâ sua voluntate, univèrsum mundum, tanquam Provinciam quendam regit, ut tradit *Phil. l. de mundo C. 6.* Ita in regnò unus est, penes quem imperii summa. *Tertiò*, quia maximè *naturalis* est status. In plurimis enim rebus naturalibus, regni simulacrum reperimus. Sic *Apiculis*, Rex unus est: *Armentis*, Rex unus, *Gruibus*, Dux unus. *Sol unus*, regit diem, *una Luna*, regit noctem. *Quartò*, quia *Tranquillus est status* & minimè *mutationi obnoxius*. Rarius enim unus, sæpissimè multi secum disident; & plures Gubernatores, licet artem noverint, tamen sibi invicem sunt impedimento. Unde Tacitus l. 2. ann. *Pacis*, inquit, *interest, omnem potestatem, ad unum conferri.* Et paulo post: *Non aliud discordantis Patrie remedium fuerit, quam ut sub uno regeretur.* Accedit deniqvè *quintò*, consensus plurimarum gentium, quæ statui Monarchico, semper primas detulerunt. Nam & illæ Gentes, quæ statum Aristocraticum vel popularem amarunt, ubi ingruerent pericula, statim ad unius imperium confugebant. Hinc teste *Phil. 3. de Rep. c. 14.* fluxit imperium *Æsymmetricum*. Et Spartani, summam potestatem Regi suo, tempore belli concedebant. *l. 2. Pol. C. 7. conf. P. Greg. l. 13. de Rep. C. 4. nec non Patric. l. 1. de Regnò t. 3. aliq.*

§. II. Pro Aristocratiâ verò pugnantes, sequentibus sese maxime muniant argumentis. *Primò*, quod ipsum nomen indicet prærogativam, dum in ea *æque*, id est, *optimi*, imperant. *Secundo*, quia *pauci* illi in Aristocratiâ, tam facile corrumpi non possunt, in bene administrandâ Reip. quam *unus* aliquis, licet virtute egregia præditus; cum & *ipsi*, rectius judicare possint de rebus civilibus, præsertim singularibus, in quibus administratio civitatis versatur. *Tertio*, quia ipsa natura, nos ad Aristocratiam invitât. Nam pleraquæ Regna, Consiliarios admittunt, & sic vix fieri potest, ut in unò tot reperiantur virtutes, tantaq; prudentia, quæ sola sufficiat Reip. gubernandæ. *Quarto*, quia plurimi populi, hanc gubernandi formam civitatibus suis accommodarunt. Sic Romani exactis Regibus, summam rerum ad optimates detulerunt. *Liv. l. 2. Halic. l. 4. Bod. l. 6. c. 4.* Itidem Galli & Ædui *Cæs. l. 6. & 7. bell. Gall. nec non Massilienses Stra. l. 14.* *Quintò* deniq; *ita colligunt*; causa, ob quam civitatis imperium creditur, hæc est:

C

quod

quod *Ille*, omnes alios sua virtute superet; at verò si *duo* vel *plures* sint, quorum singuli, uni illi per omnia sunt æquales, quis duos pluresvè, uni non præferret?

§. III. Pro Politia prærogativà pugnantes, hæc præcipuè adducunt argumenta. *Primò* ex naturæ institutò & æqualitate, secundum justitiam distributivam. Videtur namquè naturæ & justitiæ repugnare, uni alicui, perpetuam in alios concedere potestatem, maximè, cum civitas ex similibus & æqualibus constet, æqualibus autem, eadem dignitas ac idem jus competat. Undè æquius videtur esse, ut omnes per vices imperent & pareant, quod in Politia obtinet. *Secundò*, tanta regentium multitudo, non adeo facile corrumpi potest, quam unus vel pauci. *Tertiò*, omnes naturaliter liberi nascimur, libertas autem maxime in hac Reip. forma servatur. *Quartò* deniqvè, *Arist. l. 6. Pol. C. 2. & seq.* summis evehit laudibus Politiam, adeò, ut & reliquis omnibus, ipsam præferre videatur.

§. IV. Tandem, neqvè Illi, qui cæteris Rebuspub. mixtam præferunt, suis destituuntur rationibus. Dicunt enim, *Primò*, quamlibet formam simplicem, mixtæ Reip. contribuere id, quod optimum est. *Secundò*, immunem esse à plurimis periculis, quibus subjectæ formæ simplices. Non enim metuendum esse, ut veluti Monarchia, degeneret in Tyrannidem: vel ut Aristocratia transeat in Oligarchiam; vel deniqvè ut Politia, in Democratiam. *Tertiò*, plurimas Gentes & olim eandem prætulisse reliquis; veluti Lacedæmonios aliasque: & *hodie*, eandem præferre, veluti Venetos, Genuenses, &c. *Quartò* deniq; reliquis eandem longe durabiliorem & perfectiorem esse, non secus ac Corpora mixta simplicibus, longe perfectiora sunt ac durabiliora. *Conf. l. 2. Pol. Arist. C. 6. nec non Polyb. l. 6. hist. C. 7.*

§. V. Nos pro decisione nobilis hujus controversiæ, cum *Arniseo l. 2. de Rep. C. VII. sect. 1. Wendelinò l. 2. doct. Pol. C. XXVIII.* ac plerisque Politicis, hanc adhibendam putamus distinctionem. Reipublicæ scilicet formam considerari vel *absolute*, ex ipsâ naturâ rei, seclusâ circumstantiarum consideratione; vel cum *respectu*, ad certos temporum, locorum, ac Personarum conditiones & circumstantias. *Priori respectu*, Monarchiæ primum locum esse deferendum, ob rationes supra allegatas Vid. Lip. l. 2. Pol. C. 2. *Posteriori*; modò hanc, modo illam, præstantiorem esse; prout modò hæc, modo illa, accommodatior est, his vel illis locis, temporibus ac personis. Populorum enim *alij*, rectius & facilius reguntur *Monarchice*, ii scilicet, quibus vel naturâ vel consuetudine insitum est, ut unius Viri Præstantissimi imperio, civiliter pareant: Alii verò, rectius ac facilius reguntur
Aristo-

Aristocraticè, quibus scil. natura insitum est, ut pluribus ad imperandum idoneis obsequium præstent. Nonnulli porrò ad Politiam aptiores sunt, naturâ scil. ad bellum idonei, & ad parendum vicissim, ac imperandum. Vesanæ deniqve multorum dominandi ac opprimendi subditos libidini, aptior est status mixtus vid. *Tholoz. l. 3. de Rep. C. 3. & Bod. l. 6. de Rep. C. 4.*

QVÆSTIO VI.

Utrum Stratagematibus, uti liceat in Bello ?

§. I.

CONsiliis maximè opus esse in bellò, non minus eruditè, quàm verè, testatur *Just. Lips. l. 5. civ. doct. C. 17. Sine his, inquit, omnis bellorum apparatus est fumus, omnes viri funus.* Nam quotidianâ docemur experientia, plerumqve consilium, plus expedire rebus bellicis, quàm arma. Unde *apud Salust. Imperatori bono, inquit Fabius, haud magni momenti fortunam esse, mentem rationemqve dominari.* H. J. Cui vero teste Lipsiò *loc. cit.* consilia bellica, duplicis sint generis, vel *Recta*, quæ planam & militarem viam ineunt: Vel *obliqua*, quæ occultam, & fraudium ac astus semitâ grassantur, græcanicâ voce, *Stratagemata* dicta, de posterioribus in præsentia quæritur, *utrum istis in bello sit locus. Multi*, eadem omninò damnanda ac rejicienda esse, his probant argumentis. *Primo*, quia bonæ fidei è diametro sunt contraria, teste *Floro lib. 1. c. 12.* Vir enim sapiens, sciet veram esse victoriam, quæ salvâ fide & integrâ dignitate comparatur. Ubi autem dolus, ibi qualis fides? *Secundo*, quia fortiter hostis est, debellandus; Ubi vero ejusmodi consilia obliqua adhibentur, ibi nullus fortitudini locus est. *Tertio*, quia veri militis & viri est, palam, & armis, ulcisci hostes suos, non fraude aut occultis, ut loquitur *Tacit. 2. ann.*: A quò etiam haud absludens *Eurip. in Rhes. Vir nemo, inquit, alta mentis, clanculum vult occidere hostem.* Unde Achæi, in tantum abhorruisse leguntur hujusmodi machinationes, ut nec infensissimum hostem, voluerint iisdem vincere; censentes, neque splendidam, neque firmam ullam victoriam, nisi quis palam & ex condicto depugnans, amicos quoque dejecisset adversariorum. *Vid. Polyb. lib. 13.* Et Legatus Helvetiorum, quondam ad Cæsarem missus, ait de Helvetiis, eos ita à Patribus Majoribusque suis didicisse, ut magis virtute, quàm dolò, contenderent. *Cæsar. l. 1. Plura argumenta videantur. ap. Schonb. l. 6. polit. C. 10. q. 34. & ap. Timpl. l. 4. Pol. C. 10. qu. 34.*

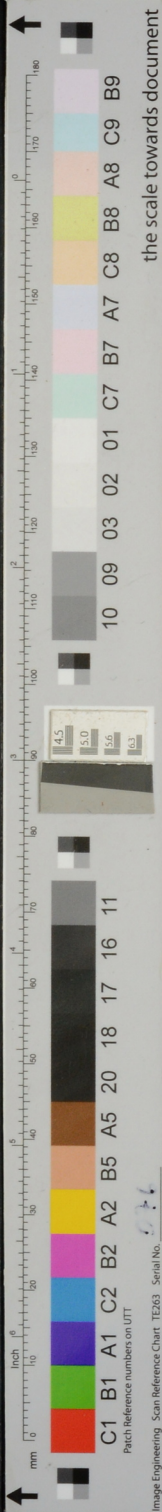
§. II. *Alij* verò, rectius sentientes, usum consiliorum horum callidorum,

dorum, non modo approbant, sed & licitum esse atque honestum, tam ex historiis sacris ac profanis, quam ex rationibus probant ac evincunt. *Primo* namque, Deus ipse iis uti mandavit Josuæ & Davidi, Ducibus sanctis. *illi* enim præcipiebat, ut civibus Aemeticis insidias struat *Jos. 8. v. 2.* *Huic* verò, ut Philistæos à tergò adoriatur *2. Sam. 5. v. 29.* Unde Augustin. *sup. Jos. C. 10. cum justum bellum, inquit, suscipitur, aut apertè pugnet quis, aut insidiis, nihil interest.* *Secundo*, naturalis ratio svadet, longe tutius esse & melius, astutia & calliditate hostem superare, quam præliò, utpote in quò, multorum hominum sanguis profunditur, ac Civitates & Regiones, incendiis vastantur & absumuntur. Hinc & longe gloriosiores *Lacedæmonii* victoreas stratagematis partes ducebant, quam cruentas. Nam cum stratagemate hostem superassent, Marti, *bovem* immolabant; cum verò vi apertâ, *gallum. v. Plut. de Laced. nec non Crag. l. 3. de Rep. Lac.* Hinc *Polyor. strat. 1. nec non Veg. l. 3. C. 9. summam*, dicunt, *Ducum esse gloriam, sine præliò victoriam potiri.* *Tertio*, prudentiæ hæc sunt effecta, quæ non minus laude digna, quam effecta fortitudinis: etsi nec illis, fortitudo quædam desit. *Quarto* deniquè, nihil ad justitiam interest, utrum aperta pugna, an insidiis, Hostis vincatur. Nam juxta tritum illud: *Dolus an virtus, quis in hoste requirat?* conf. *Contz. 10. Pol. cap. 38. nec non Libenth. coll. Pol. exercit. XIV. quæst. VIII. & alii.*

§. III. Ut tamen luculentior sit, quæstionis hujus resolutio, sequentibus eam includimus propositionibus. *Primo*, Hostis sit, in quem stratagemata usurpantur, & quem perdere, mos fasque est. *Secundo* fortior quoque, magisque militibus sit instructus. *Tertio* deniquè, non sit fœderatus, quem alias fallere, non solum injustum, sed & impium: *Agefl. ap. Plut. in Lacon.* Quibus propositionibus præsuppositis, ita ad argumenta contraria respondemus. In *primo*, *negando* stratagemata illa, quæ nos licita defendimus, bonæ fidei repugnare, quia in iis, fides data non violatur, sed arte improvisâ hostis opprimitur. Ad *secundum* verò, dicimus, perinde esse, sive armis cruentis, sive consiliis prudentibus, hostis vincatur. Ad hæc, nulla victoria magis est optabilis ac felix, quàm quæ sine sanguinis profusione, reportatur. Ad *Tertium* deniquè regerimus, utrumque; viro decorum esse, vel *vi occulta* vel *apertâ* Hostem ulcisci: cum *illâ*, prudentiæ, *hâc* verò, fortitudinis sibi laudem acquirat. *Adde*, nec consilia hæc occulta, ab omni exulare fortitudine, maximè, cum plurima magnam requirant animum, eò, quod non sine maximo tententur periculo. Conf. *Wendel. doctr. Pol. c. XLIV, Thes. IV. nec non Adam. Contzen. l. 10. c. 38. aliique.*

Τῶ Θεῷ μόνῳ ἢ δοξᾷ.

vi & mancipia dicuntur, quod ab hostibus manu
Ulpian. in C. 4. de just. & Jur. nec non Martian.
i. hom. §. Penult. instit. de Jur. Pers. Et videtur
nio, servitutem scil. non dari naturâ, his posse
ibus. Primò, quia servitus pœna est peccati.
gustinus lib. 19. de Civ. Dei Cap. 15. Nullus autē,
in qua prius Deus Hominem condidit, servus est
cati. Verum pœnalis servitus, eâ lege ordinatur,
ordinem conservari jubet, perturbari vetat;
am legem non esset factum, nihil esset, penali ju-
. H. 7. Jam vero, si omnis pœna contrâ
inis est, & servitus contra naturam erit, nec
s, servi erunt naturâ. Secundò, quia naturâ
es nascuntur æquales, seu æqve liberi, teste
Pbil. in lib. de vit. contempl. Tertio, quia na-
quod optimum est intendit. At vero lon-
libertas, quam servitus. Quarto deniqvè,
s Reges, Principes, ac Magnates, Servi es-
m haud raro contingat, eosdem valde im-
ecam habere naturam, quod tamen absur-
ationes vid. ap. Arnif. lib. 1. de Repub. Cap. 3.
p. Siebenthal in Colleg. Pol. exercit. 3. quæst. 3.
Contra, dari servos quosdam naturâ, & ser-
am ex jure naturæ esse, Aristoteles lib. 1. Pol.
teripaticorum schola, unanimiter asserit,
tra JCtos defendit, his maximè argumen-
od indoli & naturæ cujusqvè rei convenit,
naturale dici. Jam, quotidiana compro-
t, duos ubiqvè Hominum classes inveniri,
serviendum, aliū ac dominandum nati, Ergo
Homines, quibus natura usum fermè dene-
ve etiam brutis, quam Hominibus, fecit si-
ut non tam propriam habeant, quam alio-
rum

B 3